

troba documentat l'any 954 i 1005 (Carreras Can-
di, *Misc.Hist.Cat.* I, 46). Deu provenir de CASTRUM
PALŪMBĪUM, «el castell dels tudons». *Punta de*
Palom, en el terme de Begur (*BDLC* XIV (1925)
32). Del llatí PROMONTORIUM PALUMBIUM, «cap dels tudons».

Palom, partida, a Culla.

Coma Paloma, a Montcortès (XXXVII, 1112.22). Pro-
bablement prové de CUMBA PALUMBIS, «coma del tudó»,
amb una -s afegida per analogia amb «tudons».

Sengles partides *la Palomita*, a Ares, Vilafranca del
Maestrat, Serra d'En Galceran. Prové de PALUMBETA
(col·lectiu de PALUMBRES, amb -i- i -t mossàrabs), apli-
cat a indrets alts, per on passen els tudons (*E. T. C.* II,
153).

Fondets de Palometa, a Gorga (XXXIII, 154.14). *Toll*
de les Palometes, a Aín (XXIX, 168.15). *Molí Palomet*,
a l'Alcora (XXIX, 115.22).

Barranc del Palomo, a Tales (XXIX, 181.24).
Canyeda del ~, a Montroi (XXX, 156.10).

El Palomino, a Barxeta. J.F.C.

Palomita, -era, V. *Paloma* *Palou*, V. *Palol*

PALS

Poble gran i antic del Baix Empordà, amb antiga
ciutadella emmurallada, prop de mig camí de
Torroella a Palamós, i a 2/3 del de la Bisbal a la
costa. Oit: *páls* a gent d'allà, c. 1919; 1958 a Viladamat
(XXII, 149.9), i en l'enquesta del poble mateix (XXIII,
180-188). Hi ha moltes maresmes i aiguamolls, en el
terme, en els quals s'ha practicat en tots temps el
conreu de l'arròs, que dona fama a la població. D'aquí
el nom ll. PALUS 'aiguamoll'; no es funda tant en les
maresmes costeres (que també n'hi ha) com en l'an-
tic i gran Estany de *Pals*, eixugat ara fa uns 50 anys,
però n'ha quedat la pda. dita «l'Estany» (per excel·lèn-
cia) i al costat: «L'Estany Petit», tots dos un parell de
k. al N. del poble (6°50'x42°00') Mai, però, no havien
estat més que un gran aiguamoll, poc fondo. D'allí
arrenca el «rec del Molí de *Pals*» que tira al terme de
Gualta.

MENC. ANT. 1051-58: *Pals* (*BABL* III 329); 1057: 45
«V. de *Pals*» (*Esp. Sagr.* XLIII, 375); 1065: castrum de
Monte Aspero [cap a on hi ha Caramany?] quod alio
nomines vocatur *Pals* (*Balari Orig.* 182 i *Li.Fe.Ma.* §
392, i 410); 1211, 1232 i 1254-57: *Pals* (*BABL* 3224,
417); 1321: Par. Sti. Petri de *Pals* (*Llib. Verd.*, Alsius,
Nomencl. 185); 1359: *Pals* (*CoDoACA* XII, 101, 111);
1362 i 1379 *Pals* (Alsius). Cf. Monsalv. XVIII, 315. I
en Cerverí de Girona: «las valens donas [senyores
de castell] ---/ qu'entre Canet e Castelnou ---y me-
tia / Rocabertí, *Pals*, Cassà no-y laxava / ---» (90 v. 55
14).

Hi ha homònims més o menys probables o in-
certs. Tinc nota d'una partida dita *Els Cops de Pals*
en el Rosselló, però, el ser vora l'Estany de Salses, em
fa sospitar que «*Pals*» hi signifiqui aiguamoll, i *cop*,
hi estigui per *cóp* 'sina, capdavall' (*cóp*: *DECat.* II,
901b). 1140: *Pals* en un document d'Avinyonet
(*Cart. St.* Cugat III, 123), poble en mateix terme mu-
nicipal on hi ha el poblet agre. St. Sebastià, ano-
menat «dels G o r g s». Doncs, potser tant *Pals*
10 (PALUS) com *Gorgs* al·ludeixen a uns mateixos ai-
guamolls.

En tot cas és ben coneguda la supervivència de
PALUS, en les costes Sud d'Espanya. Cabo de *Palos*,
a la punta de la gran maresma del «Mar Menor»
15 (Múrcia, p. jud. La Unión). I *Palos de Moguer* «de
la Frontera, mun. de prov. Huelva vora els exten-
sos aiguamolls, on vora mar s'ajunten el Río Tinto i
l'Odiel. No tinc notícia directa d'una «Gola de *Pa-*
los» que veig en mapes a la costa, al peu de la
20 Pobra de Farnals 5 k. al S. de la *Gola de l'Estant*, al
peu de Puçol. Seria, doncs, la gola d'una de les
sèquies que van a parar allí. *Llecas de Palos* (te. La
Llècua de Morella) (XXVII, 170.19, 165.17), essent
nom d'un barranc, i prop de La Llècua (>LACUA),
25 pot venir de PALUS 'aiguamoll'. Potser també la *Cova*
de Palos, te. Vallibona (XXVI 22.23); i *Caseta de*
Palos dins La Pobra de Benifassà (XXVII 12912). ¿Ad-
huc *Fàbrica de Palos* al Forcall (XXVII, 196.5? Però en
els següents l'ús amb l'article plural i potser la na-
turalesa dels llocs, fan més probable que es tracti del
sinònim de bastons: Serra dels *Palos*, te. Busot
(XXXV, 116.15). *Els Palos*, sengles pdes. d'Onda i
Nules.

Palter, V. *Puigpalter* *Pam*, V. *Pau Pàmies* i
Pamano, V. *Pamis*

PAMIS o PÀMIES i PAMANO

En parlarem junts per la inicial comuna però és
ben difícil que hi hagi res de comú en l'origen.

Pamis és un llogaret del Marquesat de Dènia, agre-
gat i sempre dependent del municipi d'Ondara. SSiv.
diu que *Pamis* és un «caserío de 365 (?) habitantes
anejo a Ondara, con iglesia dedicada a San Abdón y
Senén». Tenia 8 cases de moriscos a la fi del S. XVI
(segons el «Beato»). Consta en els censos de moris-
cos de 1563, 1572 i 1602 amb 9, 8 i 19 moriscos
(Lapeyre, 45). Segons Reglà-Boronat, el 1609, 18
moriscos en la forma *Parmies*¹ abans d'Ondara.

Hi ha hagut, doncs, vacil·lació entre *Pamis* i *Pàmies*
(així Mateu-Llopis *P. Val.*, p. 107) i SSiv. també cita
Pàmies però només com variant indatada de *Pamis*.
Quant al nom valencià l'única ben comprovada és
Pamis (així *AlcM* i amb gentilici *pamisans*). Cavanilles